

## KULTŪRA

# Unikalioje muziejaus parodoje – duoklė krašto dievdirbiam

Laima STONKUVIENĖ

*Po daugiau nei du mėnesius trukusio karantino vėl atvertos Kretingos muziejaus parodų salės durys. Parodoje „Amžina kūrybos versmė“ pristatomi muziejaus fonduose sukaupti unikalūs darbai, kurių autoriams šiame sukanka apvalios jų mirties ar gimimo datos.*

## Buvo dievdirbių centras

Parodos kuratorė vyriausioji muziejininkė-istorikė Danutė Šorienė pasakojo, kad Kretingos kraštas Lietuvoje išsiskiria kopyltėlėmis, kurių kitose šalies vietose iš viso nebuvo ar buvo daug mažiau. Tose kopyltėlėse ir buvo statomos dievdirbių išdrožtos skulptūros.

„Šventųjų skulptūros buvo kuriamos tam tikruose centruose, kur gyveno arba, kur klajodami po apylinkes, apsi-stodavo dievdirbiai. Vienas iš tokių centrų ir buvo Kretinga bei jos apylinkės. Dauguma dievdirbių buvo bežemiai ir mažžemiai valstiečiai ar miestelių gyventojai, kuriems dievdirbystė buvo pragyvenimo šaltinis. Jie buvo savo „keistenybėmis“ išsiskiriantys iš kitų, stebimi, aptarinėjami, tačiau gerbiami, vadinami auksarankiais, menininkais iš Dievo malonės. Manoma, kad šventųjų

skulptūrėlės po Lietuvą plito būtent iš Kretingos“, – sakė D. Šorienė.

Daugiausia dievdirbių skulptūrų į muziejų pateko iš 1956–1975 metais masiškai naikintų kopyltėlių, kopyltstulpių, kopylčių. Didelė dalis – kaip nežinomų autorių, nes jų kūrėjai retai į darbus įrašydavo savo vardus, tik kai kuriuos pasisekė nustatyti.

„Muziejaus fonduose yra apie 700 skulptūrų, kurių ankstyviausia – 17 amžiaus, o daugiausia išliko iš 19 amžiaus. Darbai į muziejų pateko skirtingais keliais: vienus dovanavo patys kūrėjai dar būdami gyvi, kitus perleido jiems artimi žmonės, trečius pirkome. Šiandien mūsų tikslas – atverti muziejaus fondus ir parodyti liaudies meistrų kūrinius, kad visi galėtų jais pasidžiaugti, pamatyti, ko turtingas Kretingos kraštas“, – kalbėjo muziejininkė.



Parodoje eksponuojami šešių skirtingų laikotarpių kūrėjų, kurių dauguma jau iškeliavę anapilin, darbai. Jolantos Klietkutės nuotr.

## Pristatys ir kitų meistrų kūrybą

Pirmojoje Tautodailės metais skirtoje parodoje duoklė atiduodama krašto tautodailininkams, kurių dauguma jau yra išėję Amžinybėn. Rodomi gražiausi ir įdomiausi Antano Klaniaus-Klanevičiaus, Juozapo Paulausko, Barboros Jankauskaitės, Juozapo Piauloko, Stepono Žiubrio, Genovaitės Čejauskaitės darbai.

Šiame sukanka 100 metų nuo vieno garsiausių Žemaitijos

dievdirbių A. Klaniaus-Klanevičiaus (1830–1920) mirties. Jo darbų – kopyltėlių, kryžių, altorių – galima rasti ne tik gimtojoje Grūšlaukėje, bet ir Lietuvos muziejuose.

85 metai praėjo nuo iš Ližių kaimo kilusio medžio drožėjo J. Piauloko mirties (1870–1935), 75-eri – kai mirė Grūšlaukės krašto dievdirbys J. Paulauskas (1860–1945), 20 metų – taip pat grūšlaukiškė, sakralinius paveikslus tapiusi B. Jankauskaitė (1915–2000), 5-eri – kai anapus iškeliavo šventuosius pie-

šusi kretingiškė G. Čejauskaitė (1936–2015).

Medžio drožėjui ir dievdirbiui kretingiškiui S. Žiubriui (1950–2002) šiame būtų sukakę 70 metų.

Parodoje eksponuojamos ir įdomiausių Kretingos krašto mažosios architektūros objektų nuotraukos iš muziejaus rinkinių, darytos 2008–2009 metais vykusių ekspedicijų metu.

„Senąsias liaudies meistrų tradicijas rajone tęsė ir iki šiol tęsia kiti krašto meistrai. Žymūs ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų, buvo jau taip pat anapilin išėję tautodailininkai-medžio drožėjai Anicetas Puškorius (1911–1994), Juozas Lukauskas (1906–1999), Petras Kalenda (1904–1986), Alfonsas Skiesgilas (1919–2009), Bronislovas Žymantas (1913–2007), Liudas Ruginis (1943–2018). Kretingos muziejus kaupia liaudies meno kolekciją, stengiasi jos neuždaryti fonduose. Tęsdami Tautodailės metams skirtų parodų ciklą, ketiname pristatyti ir kitų drožėjų darbus. Su Kretingos krašto tradiciniu liaudies menu muziejaus lankytojai gali susipažinti ne vien teminių parodų, bet ir edukacinių programų metu“, – sakė D. Šorienė.